

Regionaal Programma Volwasseneneducatie Arbeidsmarktregio Amersfoort 2025 -2028

Inhoudsopgave

1.	Volwasseneducatie	3
1.1	Laaggeletterdheid en volwasseneneducatie	3
1.2	Doelgroepen volwasseneducatie	3
1.3	Rol gemeenten en contactgemeente	4
2.	Bevindingen evaluatie regionaal programma.....	5
3.	Regionale samenwerking.....	8
3.1	Doelen voor de komende jaren.....	8
3.2	Uitgangspunten.....	9
3.3	De basisinfrastructuur op orde	9
3.4	Inhoudelijke ontwikkellijnen	10
1)	Werkenden, samen met Leerwerkloket regio Amersfoort (NT1 en NT2).....	10
2)	Van inburgering naar participatie (NT2).....	12
3)	Jongeren (NT1 en NT2).....	12
3.5	Kwaliteit van het aanbod	13
3.6	Monitoring bereik en resultaten	14
4.	Lokaal aanbod.....	16
4.1	Gemeente Amersfoort	16
4.2	Gemeente Baarn	16
4.3	Gemeente Bunschoten	17
4.4	Gemeente Leusden	17
4.5	Gemeente Nijkerk	18
4.6	Gemeente Soest.....	18
4.7	Woudenberg	19
5.	Wettelijke en financiële kaders.....	20
5.1	Wettelijke kaders.....	20
5.2	Context.....	20
5.3	Financiën	20

1. Volwasseneducatie

Om zelfstandig en actief deel te kunnen nemen aan de maatschappij zijn basisvaardigheden nodig: een goede beheersing van de Nederlandse taal, een basisrekenvaardigheid en digitale vaardigheden. Mensen die deze basisvaardigheden niet beheersen noemen we laaggeletterden¹. We vinden het belangrijk dat de inwoners van de regio Amersfoort de Nederlandse taal kunnen lezen, schrijven en spreken en dat ze ook een basis hebben in rekenen en digitale vaardigheden. In de regio Amersfoort gaat het om gemiddeld 7% tot 8% van de inwoners die moeite heeft met de basisvaardigheden. Zij lopen daardoor tegen allerlei dagelijkse problemen aan. Zo hebben ze bijvoorbeeld moeite met het aanvragen van zorgtoeslag, het schrijven van een sollicitatiebrief, het omgaan met geld of het reizen met het OV. Van voormalig laaggeletterden horen we wat het oplevert om zelfstandiger te kunnen functioneren na een cursus die bij hun leerbehoefte aansloot.

“Ik heb heel veel moed, kracht en doorzettingsvermogen gekregen. Er zit nieuwe energie in. Je hoeft je niet meer te schamen, je hoeft geen leugen meer te vertellen.” Dirk-Jan, (taalambassadeur) over het positieve effect van het werken aan basisvaardigheden.

In dit Regionaal Programma Volwasseneneducatie 2025 - 2028 beschrijven wij, de gemeenten binnen de arbeidsmarktregio Amersfoort, hoe we de komende jaren volwasseneducatie willen inzetten bij de aanpak van laaggeletterdheid in onze regio. Op het moment van schrijven zijn we nog in afwachting van bestuurlijke afspraken met het Rijk voor de jaren 2025-2028.

1.1 Laaggeletterdheid en volwasseneneducatie

Onder volwasseneneducatie verstaan we het aanbod van formeel en non-formeel onderwijs voor laaggeletterde, niet-inburgeringsplichtige volwassenen. Iemand wordt laaggeletterd genoemd als zijn/haar/hun taalniveau onder het eindniveau van het vmbo ligt, te weten onder referentieniveau 2F. Vanuit de Wet educatie en beroepsonderwijs (hierna: WEB) ontvangt de centrumgemeente budget om aanbod ter verbetering van basisvaardigheden regionaal vorm te geven. Dit aanbod heeft tot doel de basisvaardigheden van de doelgroep te verbeteren, zodanig dat zij in staat zijn om zelfstandig deel te nemen aan de maatschappij. Bijdragen aan participatie, welzijn en zelfredzaamheid is het motief van de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg om deze wettelijke taak uit te voeren. Voor de inwoners betekenen betere basisvaardigheden: minder (kans op) problemen met gezondheid, financiën, werk en dagelijkse bezigheden.

Volwasseneneducatie is een belangrijk onderdeel van de aanpak laaggeletterdheid door gemeenten. Andere interventies binnen de aanpak laaggeletterdheid zijn bijvoorbeeld Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), Bibliotheek op School, en andere programma's ten behoeve van het verhelpen van achterstanden op het gebied van basisvaardigheden van kinderen en jongeren.

1.2 Doelgroepen volwasseneneducatie

Binnen de volwasseneneducatie bestaat een onderverdeling tussen onderwijs aan volwassenen met Nederlands als moedertaal (NT1) en educatie aan anderstaligen (NT2). NT1'ers beheersen mondeling de Nederlandse taal (redelijk) goed, maar hebben problemen met lezen en schrijven. NT2 richt zich op anderstaligen die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen.

¹ Net als het kabinet staat de regio Amersfoort achter de keuze om het minder over 'laaggeletterdheid' te hebben en meer over 'basisvaardigheden'. We willen niet bijdragen aan stigmatisering of een indruk van ongelijkwaardigheid wekken ('laag' in relatie tot 'hoog'). Anderzijds heeft de term wel een praktisch nut; het taalniveau is een belangrijke indicator in hoeverre iemand beschikt over basisvaardigheden en wat het volgende te behalen niveau is. Hiermee ontkomen we er niet aan om de term laaggeletterdheid te gebruiken.

Binnen de volwasseneducatie kunnen ook alfabetiseringstrajecten worden aangeboden gericht op de Nederlandse taal. De meeste laaggeletterden zijn geen analfabeten. Analfabetisme betekent ongeletterdheid. Wanneer iemand analfabeet is kan diegene niet lezen of schrijven in de moedertaal noch in een andere taal. Slechts een kleine groep (landelijk 250.000) kan niet of nauwelijks (technisch) lezen en schrijven.

Er zijn uiteraard ook mensen die met meerdere moedertalen opgroeien. Zo kan het zijn dat iemand zowel met Nederlands is opgegroeid, als met een andere taal. Afhankelijk van het taalniveau – vooral qua spreken en luisteren – kan het zijn dat iemand die ‘formeel’ onder Nederlands als eerste taal valt (NT1), toch beter past bij een NT2 groep. Wij verwachten van de aanbieder van volwasseneneducatie een ruimhartige en meedenkende houding naar elke mogelijke deelnemer toe, zodat het ook mogelijk is dat iemand die eigenlijk bij NT1 ‘hoort’, toch mee kan doen aan formele NT2 educatie. Het uitgangspunt een passend aanbod waarmee de inwoner de basisvaardigheden kan verbeteren.

Op dit moment is er in onze regio apart taalaanbod voor mensen uit Oekraïne vanwege de middelen die daarvoor beschikbaar zijn gesteld vanuit het Rijk. Ten tijde van schrijven van dit Regionaal Programma is bekend gemaakt dat volwasseneneducatie aan Oekraïners en EU-arbeidsmigranten vanaf 2025 onder de WEB zal gaan vallen. De komende periode wordt bekeken of het bestaande aanbod en beoogde basisinfrastructuur voldoende aansluit bij de leerbehoefte van deze groepen, of dat het nodig is voor hen ander passend aanbod te organiseren.

1.3 Rol gemeenten en contactgemeente

De WEB geeft elke gemeente de opdracht om een educatieaanbod te verzorgen waarmee voldoende aandacht wordt gegeven aan de benoemde doelgroepen binnen volwasseneducatie. Amersfoort is contactgemeente voor de arbeidsmarktregio Amersfoort, en ontvangt de regionale WEB-middelen van het Rijk. Vanuit de rol van contactgemeente heeft Amersfoort de volgende wettelijke taken:

- het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst en een regionaal programma;
- het op een juiste manier besteden van het regionaal budget.

Zowel het Regionaal Programma Volwasseneneducatie als de daaruit voortvloeiende Subsidieregeling moeten door het college van Amersfoort – als centrumgemeente van de arbeidsmarktregio – worden vastgesteld.

De gemeenten in de regio hebben zelf de verantwoordelijkheid om te zorgen voor inzicht in de vraag naar taal-, rekenonderwijs en onderwijs digitale vaardigheden onder hun inwoners en het inrichten van lokaal aanbod in afstemming met de centrumgemeente. We vinden het belangrijk dat het aanbod volwasseneneducatie past binnen de lokale aanpak laaggeletterdheid en de lokale vraag. Hiertoe verdelen we de middelen over de regiogemeenten (zie § 5.3). Het lokale aanbod staat beschreven in hoofdstuk 4.

2. Bevindingen evaluatie regionaal programma

Begin 2024 hebben de gemeente in onze arbeidsmarktregio teruggeblikt op het programma 2020-2023 aan de hand van de volgende vragen:

- Wat is er gelukt en wat waren de succesfactoren? Wat is er niet gelukt en hoe komt dat?
- Hoe is de regionale samenwerking verlopen?
- Hoe is de specifieke lokale aanpak uitpakket in de betreffende gemeente?

Twee delen van deze evaluatie zijn uitbesteed. Ten eerste de evaluatie van de opgave 'NT1 bereik vergroten'. Dit onderzoek is uitgevoerd door onderzoeker en adviseur mevr. H. de Bruin van To Remind You. Daarnaast is een data-analyse uitgevoerd door onderzoeker dhr. M. de Greef van Artéducat. Hoe de regionale samenwerking is verlopen, is beschreven door, of met instemming van, betrokken ambtenaren van de gemeenten, en medewerkers van het Leerwerkloket Amersfoort en stichting Lezen en Schrijven.

De bevindingen uit de evaluatie zijn als volgt:

- 1. De potentiële doelgroep is vooral NT1, met extra aandacht voor werkenden en gezinnen.** Dit is wat uit het onderzoek van dhr. M. de Greef naar voren komt. In alle zeven gemeenten bestaat een redelijk grote vergelijkbare groep potentiële laaggeletterden. De grootste potentiële groep is de NT1-deelnemer. Als we naar deze groep kijken, lijkt de groep Nederlandse werkenden van 50 jaar en ouder met een gezin de grootste te zijn. Tegelijk blijft het bereik van de NT1-doelgroep achter; slechts 2% van het aanbod in onze regio betreft aanbod aan NT1-deelnemers. *(Zie 3.4, Leerlijn Werkende)*
- 2. We hebben veel geprobeerd, maar de basisinfrastructuur is nagenoeg onveranderd.** Pilots te over, maar wellicht zit de sleutel tot verbeterd bereik juist in de basisinfrastructuur. We werken bijvoorbeeld alleen met het spreekuur in het DigiTaalhuis en we werken niet met een ROC. *(Zie 3.3, De basisinfrastructuur op orde)*
- 3. Gekozen infrastructuur lijkt van invloed te zijn op bereik NT1.** Uit de analyse van dhr. De Greef is gebleken dat een samenwerking met een publieke onderwijsinstelling, als het ROC voor de hand ligt, om de NT1-doelgroep beter te bereiken. Op basis van de meest recente rapportage van het CBS wordt duidelijk, dat in 2022 in de vijf regio's waar de meest NT1-deelnemers werden bereikt, men vooral samenwerkte met een publieke onderwijsinstelling als het ROC. Als men naar de regio's kijkt waar 10% of meer van de deelnemers NT1-deelnemers zijn, dan is in deze 15 regio's in slechts 2 regio's geen sprake van een samenwerking met een publieke onderwijsinstelling als het ROC. *(Zie 3.3, De basisinfrastructuur op orde)*
- 4. We kunnen ons als beleidsmakers en uitvoerders meer inleven in de diversiteit aan NT1'ers en hun diverse leefomstandigheden.** De ervaringsdeskundigen meer betrekken en bevragen. Ons realiseren dat het niet alleen over schaamte gaat, maar ook over grote drempels die we onbedoeld creëren. Denk aan werving via flyers (tekst) terwijl de doelgroep niet of niet graag leest. Denk aan directe verwijzing naar een cursus met een docent, terwijl er misschien eerst nare schoolervaringen van vroeger aandacht vragen. Denk aan spreekuur in een bibliotheek, terwijl dit misschien wel de laatste plaats is waar een laaggeletterde komt. Ook is van belang sensitief te zijn voor mogelijke stressfactoren zoals schulden, financiële zorgen, zorgen over werk of gezondheid. Van ervaringsdeskundigen kunnen we leren wat helpt. *(Zie 3.3, De basisinfrastructuur op orde)*
- 5. Handelings- en bespreekverlegenheid kan bestaan bij professionals die laaggeletterden 'moeten' herkennen.** Het wijzen op schaamte bij de doelgroep is maar een deel van het verhaal. Het bespreekbaar maken van beperkte basisvaardigheden op een positief steunende, respectvolle en begripvolle manier, is niet eenvoudig. Het vraagt training en oefening om laaggeletterdheid te herkennen en bespreekbaar te maken. Het is immers steeds een ander persoon en een andere

persoonlijke situatie; het vraagt maatwerk en mensenkennis. Professionals in het sociaal domein, in schuldhulpverlening, bij re-integratietrajecten et cetera moeten zich toegerust voelen om naar laaggeletterde inwoners toe vaardig te kunnen zijn. *(In 2024 starten we al met een op vervolg van de training herkennen van laaggeletterden en verwachten dat ook dit jaar te kunnen afronden. Dit punt zal verder niet worden meegenomen in het regionaal programma 2025-2028).*

- 6. Taal op de werkvloer biedt een waardevolle ingang naar werkgevers toe, zowel voor NT1- als NT2-bereik.** Het al dan niet ondertekenen van een Taalakkoord is in de praktijk minder van belang gebleken. Wat wel werkt, zijn bijeenkomsten per gemeente, waarin werkgevers worden uitgenodigd en geïnformeerd over het fenomeen van beperkte basisvaardigheden op de werkvloer. De samenwerking tussen Leerwerkloket Amersfoort, gemeenten en stichting Lezen en Schrijven (die altijd samen met een adviseur en een ervaringsdeskundige taalambassadeur optreedt) blijkt hierbij van grote waarde. Dankzij de bijeenkomsten dichtbij de locatie van de werkgevers, is de drempel om te komen laag. Daarna zijn persoonlijke contacten gelegd en gaat het aanvragen van ondersteuning bij een traject op de werkvloer gemakkelijker. Nu we weten uit de cijfers dat dit vooral tot trajecten voor NT2-werknemers leidt (wat op zich ook waardevol is), kan de ondersteuning hiervan doorgezet worden en mogelijk nog specifiekere worden toegepast op het bereiken van de NT1-doelgroep. *(Zie 3.4, Leerlijn Werkende)*
- 7. In onze regio realiseren aanbieders relatief veel non-formeel aanbod.** Als dit aansluit bij de behoefte van de inwoners, hoeft dit geen probleem te zijn, of is het misschien zelfs een sterk punt. Dit vraagt wel nader onderzoek onder deelnemers of qua impact op participatie in de samenleving. *(Zie 3.6, Monitoring van het bereik en resultaten)*
- 8. Onder leiding van het DigiTaalhuis/Bibliotheek Eemland kwam er een regionaal kwaliteitskader voor non-formeel aanbod.** Op de kwaliteit van non-formeel aanbod houdt de regio zicht via accountgesprekken en verantwoordingsinformatie. Ook het gebruik van Ervaringswijzer is een manier om vinger aan de pols te houden als aanbieders en gemeenten samen. *(Zie 3.5, Kwaliteit van het aanbod)*
- 9. We hebben het gebruik van een kwaliteitskader en/of monitoring instrument als Ervaringswijzer nog niet verplicht gesteld.** Het is de moeite waard om ter gelegenheid van de vaststelling van een nieuw Regionaal Programma voor de periode 2025-2028 goed te overwegen in hoeverre verplichtstelling of stevigere stimulering wenselijk en effectief is. *(Zie 3.5, Kwaliteit van het aanbod)*
- 10. Monitoring kan nog meer gezien en gebruikt worden als sturingsinformatie.** Monitoring levert informatie op over kwaliteit van aanbod, deelnemers, impact. Daar kunnen docenten, vrijwilligers en management van aanbiedende organisatie en beleidsadviseurs van gemeenten hun voordeel mee doen. Randvoorwaarde is dan dat er een goede analyse wordt uitgevoerd op de data. De data analyse die dhr. De Greef recent heeft uitgevoerd voor onze regio, is daar een goed voorbeeld van. Ook het CBS zou wellicht uitgebreidere analyses kunnen uitvoeren, vanuit het Landelijk Beeld Volwasseneneducatie. *(Zie 3.6, Monitoring van het bereik en resultaten)*
- 11. Ervaringswijzer is een behulpzaam instrument voor kwaliteit én monitoring.** Ervaringswijzer is eenvoudig voor deelnemers en voor gebruikers en levert inzicht in tevredenheid van individuele deelnemers. Ervaringswijzer – het digitale dashboard – levert handige rapportages op met slechts één klik. Verdere toepassing door non-formele aanbieders kan gestimuleerd worden door gebruik ervan te verplichten of te stimuleren in de periode 2025-2028. *(Zie 3.5, Kwaliteit van het aanbod)*

12. We missen nog inzicht in de impact van volwasseneneducatie op sociale inclusie. Op basis van een impactmeting kunnen nieuwe samenwerkings- en resultaatafspraken gemaakt worden tussen gemeenten en aanbieders. Deze meting staat gepland om in 2024 uit te voeren. *(Zie 3.6, Monitoring van het bereik en resultaten)*

3. Regionale samenwerking

We geven gehoor aan de oproep vanuit het Rijk om in elke arbeidsmarktregio, onder regie van de centrumgemeente en in samenwerking met de relevante stakeholders en partners, aan de slag te gaan met een plan dat voorziet in groei van het bereik van laaggeletterden.

3.1 Doelen voor de komende jaren

Het is onze **ambitie** te zorgen dat alle inwoners van onze regio voldoende basisvaardigheden bezitten. Laaggeletterdheid kan leiden tot veel problemen. Als we inzetten op het werken aan basisvaardigheden, heeft dat een positief effect op gezondheid, maatschappelijke participatie en bestaanszekerheid. In dit regionaal plan volwasseneducatie streven we dan ook naar **groei van het bereik van laaggeletterden**. Het taalaanbod moet **passend** zijn bij de inwoner. Hiermee bedoelen we dat het aanbod rekening houdt met de achtergrond van de deelnemer, zijn/haar/hen wensen, het taalniveau en de oorzaak van de achterstand. We willen de **drempels** voor inwoners om aan taalaanbod deel te nemen **wegnemen**.

Tussen december 2023 en februari 2024 heeft Prof. Dr. M. de Greef van Artéduc een analyse uitgevoerd op basis van de data van de regio Amersfoort. Daarbij heeft hij gebruik kunnen maken van de data van aanbieders van volwasseneducatie in onze regio over de jaren 2020-2022². Op basis van de gerapporteerde aantallen in de arbeidsmarktregio Amersfoort, wordt duidelijk dat het totaal aantal deelnemers iets meer dan 1.000 is, wat vergelijkbaar is met 2020³. Het percentage bereikte laaggeletterden verschilt per gemeente. Tabel 2 laat het geschat aantal laaggeletterden per gemeente zien. We bereiken maar een klein gedeelte van het aantal laaggeletterden (ca. 4,5 % in onze arbeidsmarktregio). In sommige gemeenten is dit percentage hoger (bijvoorbeeld Soest 15%) en soms ook lager zoals in Leusden (1,5%).

Tabel 1: Aantal bereikte laaggeletterden per gemeente in 2020 t/m 2022

Gebied	2020	2021	2022
Arbeidsmarktregio Amersfoort	1088	766	1118
Amersfoort	499	340	486
Baarn	107	103	128
Bunschoten	120	103	128
Leusden	85	66	52
Nijkerk	135	135	164
Soest	120	52	175
Woudenberg	22	24	43
Onbekend of andere gemeente	0	3	11

Tabel 2: Schatting aantal laaggeletterden per gemeente

Gebied	Percentage laaggeletterden	Aantal laaggeletterden
Arbeidsmarktregio Amersfoort	7%	24.255
Amersfoort	8% tot 11%	12.861 tot 17.683
Baarn	5% tot 8%	1250 tot 2000
Bunschoten	5% tot 8%	1125 tot 1800
Leusden	8% tot 11%	2517 tot 3461
Nijkerk	5% tot 8%	2249 tot 3598
Soest	0% tot 5%	0 tot 1186
Woudenberg	8% tot 11%	1149 tot 1527

² De data over het jaar 2023, waren ten tijde van de analyse nog niet compleet en dus beschikbaar voor onderzoek.

³ Dit was minder in 2021. Wellicht omdat toen een eerste effect van de beperkende maatregelen van de COVID-19 ervoor zorgde dat inwoners niet konden deelnemen aan leertrajecten.

Om het bereik van volwasseneducatie te vergroten zien we vanuit de evaluatie van de periode 2020-2023 een aantal kansen. Zo kan de sleutel tot het verbeteren van het bereik in onze regio liggen in de basisinfrastructuur. Uit de evaluatie blijkt bovendien dat een potentiële doelgroep de NT1 is, met extra aandacht voor werkenden. Dit hebben we centraal gezet in de ontwikkellijn 'Werkenden'. De ontwikkellijnen 'Van inburgering naar participatie' en 'Jongeren' initiëren we naar aanleiding van landelijke ontwikkelingen.

3.2 Uitgangspunten

We problematiseren, stigmatiseren of paternaliseren niet. Wat we wel doen is de doelgroep sensitief benaderen en kansen bieden. Vanuit een positieve invalshoek. We leren nog te weinig van ervaringsdeskundigen over hoe communicatie en dienstverlening toegankelijker kan en hoe drempels weg te nemen richting aanbod.

We hebben we regionaal vier uitgangspunten bepaald:

1. Het aanbod is passend. Dit betekent dat het rekening houdt met de achtergrond van de deelnemer, het taalniveau en de oorzaak van de achterstand. De NT1 en NT2 doelgroep vragen beide om aandacht, maar hebben een andere aanpak nodig. We sluiten geen groepen uit van aanbod door dit onderscheid te maken.
2. We sluiten aan bij de levensfase en leerwensen van de inwoners.
3. We organiseren aanbod dichtbij de inwoner zodat het vertrouwd en laagdrempelig aanvoelt. Voor Amersfoort vertaalt zich dat naar wijkgericht aanbod;
4. We werken met ervaringsdeskundigen (taalambassadeurs) voor zowel de NT1 als NT2 doelgroep.

3.3 De basisinfrastructuur op orde

De sleutel tot het verbeteren van het bereik in onze regio kan liggen in de basisinfrastructuur. Dit was een van de conclusies van de evaluatie van het regionale programma volwasseneducatie 2020 – 2023. Op basis van de gerapporteerde aantallen in de regio Amersfoort, wordt duidelijk dat het totaal aantal deelnemers aan volwasseneducatie jaarlijks iets meer dan 1.000 is (*zie tabel 2*). Als je dit vergelijkt met het aantal laaggeletterden in onze regio, dan bereiken we maar een klein deel via onze bestaande infrastructuur. Ook het feit dat er het afgelopen jaar bij een deel van de taalaanbieders wachtlijsten zijn ontstaan voor de NT2 doelgroep, terwijl er bij andere partijen in de regio nog plaats was, is een belangrijk signaal dat er verbetering mogelijk is. We willen onnodige wachten voorkomen zodat deelnemers zo min mogelijk hun motivatie verliezen. Inwoners die hun basisvaardigheden willen verbeteren, moeten snel terecht kunnen. Tot slot lijkt er op dit moment beperkte samenwerking tussen non-formele en formele aanbieders. Voorbeelden hiervan zijn dat aanbieders niet voldoende op de hoogte zijn van elkaars aanbod en aangeven dat ze niet weten naar wie ze moeten doorverwijzen. In onze regionale samenwerking willen we ons daarom richten op het stimuleren en faciliteren van een sterkere en integrale samenhangende infrastructuur samen met lokale en regionale (educatieve) aanbieders.

Van de 1118 laaggeletterden die we in onze arbeidsmarktregio Amersfoort in 2022 hebben bereikt, bestond 2% uit de NT1 doelgroep. De overige 98% bestond uit de NT2 doelgroep. Om meer NT1-deelnemers te kunnen bereiken, lijkt een samenwerking met een publieke onderwijsinstelling als het ROC/MBO voor de hand te liggen. Op basis van de meest recente rapportage van het CBS wordt duidelijk, dat in 2022 in de vijf regio's waar de meest NT1-deelnemers werden bereikt men vooral samenwerkte met een publieke onderwijsinstelling zoals het ROC. Als men naar de regio's kijkt waar 10% of meer van de deelnemers NT1-deelnemers zijn, dan is in deze 15 regio's in slechts 2 regio's geen sprake van een samenwerking met een publieke onderwijsinstelling als het ROC. Daarbij geldt weliswaar dat die samenwerking vaak al van oudsher – nog voor de wijziging van de WEB in 2014 – heeft bestaan, maar onze intentie is dan ook om vooral voor de langere termijn tot duurzame samenwerking te komen.

Om een verbetering te realiseren, gaan we het volgende doen:

- We willen de drempels voor inwoners om aan taalaanbod deel te nemen zo laag mogelijk maken. Een manier om dit te doen is om de klantreis te doorlopen met ervaringsdeskundigen/taalambassadeurs. In Amersfoort starten we in 2024 met een dergelijke klantreis omdat er voldoende signalen zijn dat hierop verbetering wenselijk is. Dit wordt samengedaan met het Digitaalhuis, inwoners en aanbieders. De drempels die naar voren komen uit de klantreis, samen met de verbeteringen en/of aanvullende mogelijkheden, delen we met de regio. Ook voor de overige gemeenten is het belangrijk drempels weg te nemen en zou een dergelijke klantreis een instrument kunnen zijn om inzicht te krijgen.
- We sturen op de wachttijd tot aan de intake (van formele aanbieders) door dit als onderwerp mee te nemen in de aanbesteding. Ook worden aanbieders gestimuleerd een alternatief te organiseren voor de inwoners die op de wachtlijst staan. Dit alternatief kan zelf georganiseerd worden of door een andere partij opgepakt worden.
- We gaan een langdurige samenwerking aan met ROC's/MBO uit onze regio voor de NT1 doelgroep.
- We gaan structureler met ervaringsdeskundigen samenwerken en streven naar het opzetten van een taalambassade voor onze arbeidsmarktregio. Een taalambassade is de thuisbasis van een groep taalambassadeurs en hun coördinator/ondersteuner(s). Het is een ontmoet- en ontwikkelplek voor hen. Vanuit de taalambassade vinden activiteiten plaats zoals het geven van voorlichting, werven, verbeteren van teksten en organiseren van inspraak en kwaliteitsbewaking.

Resultaten:

- Hoger bereik van de NT1 en NT2 doelgroep in onze regio.
- Inwoners staan minder lang op de wachtlijsten omdat er beter wordt samengewerkt door taalaanbieders (formeel en non-formeel). Als zij wel op wachtlijsten staan, is er een alternatief om aan de slag te gaan met taal zodat zij hun motivatie niet verliezen.
- We hebben een structurele manier van samenwerking met ervaringsdeskundigen/taalambassadeurs opgezet, bijvoorbeeld door middel van een taalambassade.

3.4 Inhoudelijke ontwikkellijnen

We zetten drie ontwikkellijnen centraal om kwetsbare overgangen in het aanbod van (volwassen)educatie tegen te gaan. In de ontwikkellijn "Werkenden" combineren we een aantal hoofdconclusies uit de evaluatie (bevinding 1 en 6) van het regionaal programma. De ontwikkellijnen 'Van inburgering naar participatie' en 'Jongeren' initiëren we naar aanleiding van landelijke ontwikkelingen.

1) Werkenden, samen met Leerwerkloket regio Amersfoort (NT1 en NT2)

Taal is een belangrijke werknemersvaardigheid. Werken is makkelijker als je kunt lezen, schrijven, rekenen en omgaan met een computer. Deze basisvaardigheden zijn onmisbaar. Werknemers krijgen digitale opdrachten, moeten werkbriefjes indienen en online vakantie aanvragen. En uitleg over veiligheid lezen en begrijpen, en de verplichte certificaten halen. Goede basisvaardigheden vergroten de duurzame inzetbaarheid van mensen en hun kansen op de arbeidsmarkt. Ze kunnen blijven leren en zich blijven ontwikkelen. Voor werkgevers loont het om te investeren in de basisvaardigheden van medewerkers.

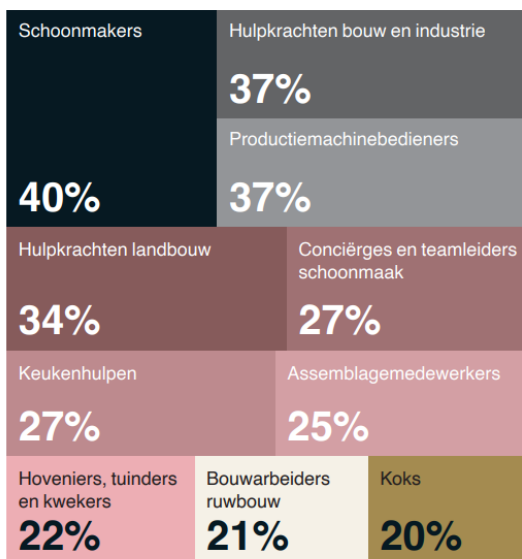
Werkgevers kunnen via Taal op de Werkvloer taal-, reken- of digi cursussen aanbieden aan hun werknemers. Hier zijn diverse subsidiemogelijkheden voor beschikbaar. Uit de evaluatie van het regionale programma volwasseneducatie 2020-2023 blijkt dat een grote potentiële doelgroep in onze regio de NT1'er is, met extra aandacht voor werkenden en gezinnen. Taal op de werkvloer is een aanpak waarmee deze groep bereikt kan worden. Zowel werkgevers als werknemers hebben baat bij verbetering van basisvaardigheden.

Feiten en cijfers

- In Nederland heeft 1,8 miljoen mensen tussen de 16 en 65 jaar moeite met basisvaardigheden. Ruim de helft hiervan heeft Nederlands als moedertaal. ¹
- In 2022 verlieten 6000 leerlingen mbo niveau 2 en 3 met een diploma maar met onvoldoende basisvaardigheden. Van de havo- en vwo-examenleerlingen had 20% een onvoldoende voor het centraal examen Nederlands (Staat van het Onderwijs 2023). ²
- Meer dan de helft (57 procent) van de laaggeletterden tussen de 16 en 65 jaar werkt. ³
- Voor deze groep geldt dat zij:
 - meer moeite hebben met werk zoeken en vinden ^{4,5,6}
 - vaker ziek zijn ⁷
 - vaker afhankelijk zijn van een uitkering ⁸
 - meer moeite hebben met digitale vaardigheden.
Terwijl digitale vaardigheden steeds belangrijker zijn op de werkvloer. ³

Top 10 beroepen

Waar laaggeletterdheid vaak voorkomt. ⁵

We gaan het volgende doen:

- Samen met het leerwerkloket regio Amersfoort (partner in het Werkcentrum) versterken we de samenwerking met werkgevers. Gezamenlijk motiveren we werkgevers om mee te doen aan Taal op de Werkvloer, onder andere door het aanvragen van subsidie te vereenvoudigen. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van het informatiefilmpje die we voor werkgevers ontwikkeld hebben. Er is een stimuleringssubsidie voor Taal op de Werkvloer beschikbaar bedoeld als extra ondersteuning voor de werkgever.
- De samenwerking met Stichting ABC, Stichting Lezen en Schrijven en andere samenwerkingspartners meer gericht inzetten op het werven van ervaringsdeskundigen als taalambassadeur, specifiek voor Taal op de werkvloer.

Resultaten:

- Steeds meer werkgevers sluiten aan bij Taal op de Werkvloer en maken gebruik van opleiders, taalcoaches en subsidiemogelijkheden zoals Tel mee voor Taal. Het Leerwerkloket is hierbij de verbindende en adviserende partner. Per jaar doen 10 werkgevers in onze regio mee aan Taal op de Werkvloer.
- Er zijn minimaal 2 taalambassadeurs actief, speciaal voor Taal op de Werkvloer.

2) Van inburgering naar participatie (NT2)

Per 1 januari 2022 is de nieuwe Wet inburgering in werking getreden.

Kernpunten inburgering:

1. Het leidende principe is: iedereen doet mee, het liefst via betaald werk.
2. Gemeenten hebben de regie over de inburgering, en zijn verantwoordelijk voor het organiseren van een passend inburgeringsaanbod.
3. Gemeenten zorgen dat er een brede intake wordt afgenomen (waar mogelijk in het AZC) op basis waarvan een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) wordt opgesteld.
4. De taaleis is verhoogd van A2 naar B1.
5. Het ontzorgen van (bijstandsgerechtigde) statushouders voor een periode van zes maanden. De gemeente betaalt in de meeste gevallen in deze periode de vaste lasten. Het stelsel gaat uit van drie mogelijke leerroutes:
 - a) Onderwijsroute, gericht op de overstap naar regulier vervolgonderwijs, met name voor jongeren;
 - b) reguliere route, gericht op het behalen van taalniveau B1 en kennis Nederlandse maatschappij;
 - c) Z-route, gericht op het zelfstandig worden door taal, bedoeld voor mensen met een beperkt leervermogen.

Omdat de taaleis is verhoogd, zijn mensen in de B1-route na hun inburgeringstraject in principe niet meer laaggeletterd. Dit ligt anders voor statushouders in de Z-route of statushouders die binnen de B1-route afschalen naar examens op A2-niveau. In 2022 heeft 39% van de inburgeringsplichtigen die de leerbaarheidstoets heeft afgelegd de uitkomst 'niet haalbaar' ontvangen en daarmee een advies voor de Z-route. Lukt het hen ook om te participeren in de maatschappij? Het beter beheersen van de Nederlands taal is één van de belangrijkste bouwstenen om toekomstdromen te kunnen realiseren. Netwerkpartners zoals Integratiewerk, de Bibliotheek en Taalcafés hebben het signaal gegeven dat inwoners nu in een gat vallen na de inburgering op het gebied van taal. Ook is voor hen niet altijd duidelijk waar deze groep terecht kan. Via het Amersfoort project Taal & Toekomst kennen we de wensen van 'niet meer inburgeringsplichtige inwoners' om te blijven oefenen met taal en/of verder hun taal te ontwikkelen. We zetten daarom in op een doorgaande lijn tussen het taalaanbod tijdens de inburgering naar participatie.

Om een verbetering te realiseren, gaan we het volgende doen:

- De kwetsbare overgang na de inburgering in onze regio in beeld krijgen, zodat we het taalaanbod laten aansluiten op de behoefte van deze groep inwoners.
- Meer samenwerking stimuleren tussen partijen in de regio die zich op deze doelgroep richten.

Resultaten:

- Het taalaanbod is passend en sluit aan bij de behoefte van deze groep inwoners.
- Deze groep inwoners is taalvaardig genoeg om te participeren in de samenleving. Dit nemen we als onderwerp mee in de impactmeting (zie 3.6).

3) Jongeren (NT1 en NT2)

Eén op de drie 15-jarige leerlingen in Nederland heeft onvoldoende leesvaardigheid. Dat blijkt uit het internationale onderzoek Programme for International Student Assessment (PISA). De leesvaardigheid in Nederland daalt al sinds 2015. Maar voor het eerst is de daling zo sterk. Eind 2023 toonde de Jeugdmonitor van Centraal Bureau voor de Statistiek aan dat steeds meer jongeren, vooral mbo'ers, de school verlaten zonder startkwalificatie. Dat is een havo-, vwo- of mbo-2-diploma. In 2023 schreef ook de Inspectie van het Onderwijs in het rapport 'De Staat van het Onderwijs' over deze toename. Deze jongeren hebben minder kansen op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Ze vinden en houden moeilijker een baan, ze leven ongezonder en hebben

minder grip op hun geldzaken. Daarmee lopen ze het risico de nieuwe generatie laaggeletterden te worden. In schooljaar '22/'23 zijn er in onze onderwijsregio 671 jongeren als voortijdig schoolverlater⁴ het onderwijs uitgestroomd (ten opzichte van 701 in 2022). Het percentage jongeren dat werkloos is in onze arbeidsmarktregio is gestegen van 7,3% in 2022 naar 8,1% in 2023.

In deze ontwikkellijn richten we ons op jongeren van 18-27 jaar. De aanpak voortijdig schoolverlaters en de aanpak jeugdwerkloosheid richten zich ook op jongeren. Er liggen kansen om vanuit volwasseneducatie hierbij aan te sluiten, bijvoorbeeld bij de ontwikkelingen van sectorale ontwikkelpaden. De ministeries van SZW en OCW brengen samen met brancheorganisaties van kraptesectoren landelijke sectorale Ontwikkelpaden tot stand en ondersteunen bij de implementatie in de 35 arbeidsmarktregio's. In onze regio zijn we al gestart met het Ontwikkelpad kinderopvang⁵. Ook voor overige sectoren (bouw, techniek en energie, zorg, onderwijs, groen, facilitair en logistiek) worden er Ontwikkelpaden opgesteld.

Doel van de sectorale ontwikkelpaden is om in- en doorstroom te bevorderen van zowel werkenden als werkzoekenden via inzet van praktijkverklaringen en (mbo-)certificaten praktijkleren in het mbo. De Ontwikkelpaden kunnen daarmee ook nieuwe kansen bieden voor jongeren, zoals jongeren die voortijdig schoolverlaten en voor wie startkwalificatie (nog) niet haalbaar is. Bij jongeren van wie de Nederlandse taalvaardigheid niet voldoende is om deel te nemen aan een Ontwikkelpad, zou allereerst mogelijkheid moeten hebben om het taalniveau te verbeteren.

We gaan het volgende doen:

- Samen met jongeren verkennen welke behoeften zij hebben rondom leren, met name rondom werken en leren. We willen meer inzicht in welke drempels zij ervaren, zodat we deze drempels kunnen wegnemen.
- In het uitvoeringsplan regionale werkgevers- en werkzoekendendienstverlening 2024 – 2027 staat beschreven dat we als regio extra inzetten op leren en ontwikkelen. Daarbij wordt ingezet op voorschakeltrajecten, ontwikkelpaden en praktijkleren (certificeren). We sluiten aan bij deze ontwikkelingen in onze arbeidsmarktregio bijvoorbeeld door mogelijkheden te creëren voor het verbeteren van het taalniveau in combinatie met de sectorale ontwikkelpaden, derde leerweg van het MBO, of ander ontwikkelingen in de arbeidsmarktregio.

Resultaten:

- Langdurige samenwerking met ROC/MBO's uit onze regio voor deze doelgroep.
- Bij de ontwikkelpaden die in onze regio vorm gegeven worden is er de mogelijkheid om te werken aan basisvaardigheden voor jongeren die niet het gewenste taalniveau hebben om te starten aan de opleiding.

3.5 Kwaliteit van het aanbod

We willen dat de aanbieders van taal kwalitatief goede educatie aanbieden. Bij de aanbesteding van formeel onderwijs NT2 eisen we dat de aanbieder onder toezicht staat van de Inspectie van het Onderwijs en dat de partij zo min mogelijk onvoldoendes gekregen heeft in het onderzoeksrapport naar aanleiding van het meest recente vierjaarlijkse en/of herstelonderzoek van de Inspectie van het Onderwijs. Een stabiele, goed functionerende organisatie, waarbij vooral kwaliteitscultuur belangrijk is.

⁴ Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten
⁵ Eerste groep Ontwikkelpad kinderopvang van start - Werkcentrum regio Amersfoort

In tegenstelling tot het formele aanbod is er voor het non-formele aanbod geen centraal toezicht of algemeen geaccepteerd kwaliteitskader. De onderwijsinspectie houdt immers enkel toezicht op de aanbieders van het formele, diplomagerichte aanbod.

Onder leiding van het DigiTaalhuis/Bibliotheek Eemland is er een regionaal kwaliteitskader voor non-formeel aanbod opgesteld. Dit kwaliteitskader wordt gebruikt voor het opzetten en bijsturen van activiteiten door professionals en vrijwilligers. Het kwaliteitskader was later klaar dan de subsidieregeling 2020-2023. Het kwaliteitskader voor non-formeel aanbod is destijds niet bij de subsidieregeling gevoegd. Dit nemen we ook mee als verplichting in onze subsidieregeling. Dit komt tot uiting door het verplicht stellen van het gebruik van dit kwaliteitskader als leidraad tijdens de accountgesprekken met de gemeenten. Op deze manier houden we zicht op de criteria die in dit kwaliteitskader opgenomen zijn.

Ervaringen van inwoners die (digi)taalaanbod volgen, worden makkelijk opgehaald en ontsloten via de Ervaringwijzer. Dit instrument helpt om inzichtelijk te krijgen wat de activiteit/het aanbod voor de deelnemers heeft betekend. De eerste stappen voor een regionale implementatie hebben we in 2024 gezet. Zo hebben aanbieders inmiddels toegang tot en begeleiding bij het toepassen van een korte, eenvoudige vragenlijst aan deelnemers via de Ervaringwijzer. In de aankomende jaren werken we toe naar een regionale implementatie. Dit nemen we ook mee als verplichting in onze subsidieregeling.

We gaan het volgende doen:

- We sturen in de aanbesteding op de kwaliteitscultuur van de aanbieder.
- We nemen het kwaliteitskader op in onze subsidieregeling. We verwachten van non-formele aanbieders dat zij werken vanuit dit kwaliteitskader. Dit zal tevens onderwerp van gesprek zijn in de accountgesprekken.
- We stimuleren dat de aanbieders van taal in onze regio gaan werken met de Ervaringwijzer en werken toe naar een regionale implementatie. Dit nemen we mee als verplichting in onze subsidieregeling.

Resultaten:

- Hogere kwaliteit van het formele aanbod door uitsluitend te werken met partijen die onder toezicht van de Inspectie staan.
- Hogere kwaliteit van het non-formeel aanbod conform het kwaliteitskader voor non-formeel aanbod.
- Inzicht in de kwaliteit van het aanbod via ervaringen van deelnemers, ontsloten op Ervaringwijzer.

3.6 Monitoring bereik en resultaten

Het Centraal Bureau voor Statistiek geeft jaarlijks een Landelijk Beeld Volwasseneneducatie uit (voorheen: monitor). Voor onze regio verzamelt de gemeente Amersfoort de door het CBS gevraagde data bij alle aanbieders van formele en non-formele educatie.

Als regio nemen we in 2024 deel aan een impactmeting, waarmee de impact van leertrajecten voor volwassenen in kaart wordt gebracht. Dit gebeurt op basis van vragenlijsten die deelnemers van volwasseneneducatie invullen. Zo krijgen we beter in beeld wat het aanbod voor onze inwoners betekent in termen van meer zelfredzaamheid, participatie of andere verbeteringen.

Daarnaast gebruiken we de accountgesprekken met aanbieders om signalen bij te houden; denk bijvoorbeeld aan wel/geen wachtlijsten, beschikbaarheid docenten en vrijwilligers. Daarbij proberen we geen onnodige administratieve lasten te veroorzaken door de verzameling van data voor het CBS te combineren met verantwoordingsinformatie. Nu we steeds meer data hebben, is het de kunst hier een goede analyse van te maken. In de praktijk willen we nog groeien in zowel de verzameling van de data als de benutting ervan.

We gaan het volgende doen:

- De Impactmeting van 2024 geven we een vervolg, zodat we tussentijds weten hoe effectief onze aanpak is voor onze inwoners. In deze impactmeting geven we specifiek aandacht aan de uitkomstmaat participatie vanwege de ontwikkellijn van inburgering naar participatie. Op basis van een impactmeting kunnen nieuwe samenwerkings- en resultaatafspraken gemaakt worden tussen gemeenten en aanbieders.
- In 2026 houden we een tussentijdse evaluatie waarin we bovengenoemde impactmeting een belangrijke plek geven.
- De subsidieregeling zetten we jaarlijks open, zodat we flexibel in het beschikbare non-formele aanbod en we beter kunnen aansluiten bij de behoefte van de inwoners. Ook financieel kunnen we beter inspelen op wat nodig is.

Resultaten:

- We hebben inzicht in de mate waarin onze aanpak effectief is.
- We hebben mogelijkheden gecreëerd om tussentijds bij te sturen.

4. Lokaal aanbod

We vinden het belangrijk dat het aanbod volwasseneneducatie past binnen de lokale aanpak laaggeletterdheid en de lokale vraag. Het lokale aanbod staat hier beschreven.

4.1 Gemeente Amersfoort

We vinden het belangrijk dat de inwoners van Amersfoort de Nederlandse taal kunnen lezen, schrijven en spreken en dat ze kunnen rekenen. In Amersfoort zijn ruim 8.000 inwoners laaggeletterd: zij zijn geen analfabeet, maar hebben moeite met hun basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en/of rekenen, en vaak hebben ze ook beperkte digitale vaardigheden. Het is onze ambitie om de basisvaardigheden van Amersfoorters die daar moeite mee hebben te versterken. Tegelijkertijd willen we werken aan een toegankelijk Amersfoort waarin ook mensen die moeite hebben met hun basisvaardigheden, mee kunnen doen.

Speerpunten:

- *Wijkgerichte aanpak*
Als we de landelijke kenmerken van de groep laaggeletterden naast de demografische kenmerken van de Amersfoortse wijken leggen, verwachten we dat in de wijken Soesterkwartier, Liendert-Rustenburg, Kruiskamp-Koppel veel laaggeletterden wonen. We willen drempels voor deelname wegnemen en het aanbod in de wijken zelf aanbieden, bij voorkeur op logische vindplaatsen zoals scholen of buurthuizen. Op locaties die aansluiten bij de leefwereld en levensfase van de inwoner. Het aanbod zetten we op in samenwerking met de sleutelfiguren en inwoners van deze wijken. Taal wordt een integraal onderdeel van de wijkaanpakken die Amersfoort gaat opstellen aankomende periode.
- *Ouderbetrokkenheid/gezinsaanpak*
Ouders die thuis actief betrokken zijn bij het leren van hun kind leveren een belangrijke bijdrage aan hun ontwikkeling. De meeste ouders zijn gemotiveerd om bij te dragen aan deze ontwikkeling, maar niet voor iedere ouder is dit een vanzelfsprekendheid. Ouderbetrokkenheid kan kansen bieden voor de ouders als zij moeite hebben met basisvaardigheden. Daarom stimuleren we aanbieders van VVE en scholen meer te doen met ouderbetrokkenheid en daarmee ouders die laaggeletterd zijn te signaleren en te verwijzen naar passend aanbod. Hierbij sluiten we zo veel mogelijk aan bij al bestaand aanbod.
- *Begrijpelijke communicatie*
Taal is de voordeur om mee te kunnen doen in de maatschappij. Veel communicatie vanuit de gemeente en organisaties in de stad is voor laaggeletterden niet te begrijpen. Ook de communicatie van veel partners in de stad is boven B1-niveau. We blijven inzetten op bewustwording bij de gemeente zelf én onze partners over laaggeletterdheid. De gemeente en ketenpartners moeten weten hoe zij hun communicatie uitingen kunnen testen op heldere en duidelijke taal. Hier wordt steeds meer gebruik van gemaakt, ook in combinatie met de inzet van ervaringsdeskundigen.
- *Ervaringsdeskundigheid / Taalambassade*
We leren nog te weinig van ervaringsdeskundigen. In 2024 maken we een begin met het oprichten van de taalambassade Amersfoort. Deze taalambassade heeft meerdere mogelijke rollen: functioneert als testpanel voor (gemeentelijke en andere) communicatie, vergroot de bespreekbaarheid van laaggeletterdheid, verlaagt drempels naar aanbod en vergroot toegankelijkheid van aanbod.

Deze hoofdthema's gaan we verder uitwerken in ons lokaal beleidsplan 2025-2028.

4.2 Gemeente Baarn

In de periode 2025-2028 willen we ons richten op het laagdrempelig signaleren en bereiken van de NT1 en NT2 doelgroep. We willen doelgroepgericht te werk gaan en zo veel als mogelijk inspelen op de behoefte, de achtergrond en het opleidingsniveau van de inwoner. Als uitgangspunt nemen we het bevorderen van de zelfredzaamheid van onze inwoners. We willen het laagdrempelige aanbod wat we op dit moment al bieden behouden en voortzetten en we blijven lokale initiatieven ondersteunen.

We willen door middel van een wijkgerichte aanpak er voor gaan zorgen dat de NT1 doelgroep beter in beeld komt en bekend raakt met het taalaanbod in Baarn. Met een wijkgerichte aanpak bedoelen we het proactief langs gaan en aandacht geven aan het onderwerp laaggeletterdheid op plekken waar mensen die vallen onder de NT1 doelgroep vaak komen. Hierin zoeken we de samenwerking op met de bibliotheek en met PIT Baarn.

Daarnaast willen we ons richten op het scholen van medewerkers met direct burgercontact, zoals:

- Afdeling burgerzaken in het gemeentehuis
- Welzijnsorganisatie PIT Baarn
- Het Lokaal Team
- Afdeling Werk en Inkomen van de BBS
- Maatschappelijke organisatie Lokaal-O

Hierin willen wij samen optrekken met Stichting Lezen en Schrijven en hun ervaringsdeskundigen. We streven ernaar dat het onderwerp laaggeletterdheid hiermee gemakkelijker bespreekbaar wordt, dat het taboe wordt verkleind en dat er eerder wordt signaleerd en wordt doorverwezen.

Verder sluiten wij ons aan bij de regionale doelstellingen en verwerken we laaggeletterdheid in ons integraal beleid.

4.3 Gemeente Bunschoten

Volwasseneneducatie maakt een belangrijk onderdeel uit van het Integraal beleidskader van het sociaal domein in Bunschoten. Het beheersen van de basisvaardigheden is noodzakelijk om zelfstandig en actief deel te kunnen nemen aan een inclusieve samenleving. We beogen zelfredzaamheid en kansengelijkheid te stimuleren zodat inwoners beter kunnen participeren en integreren in de Nederlandse samenleving.

Bunschoten hecht belang aan samenwerking en verbinding met andere betrokken maatschappelijke partners en potentiële vindplaatsen van zowel NT1 als NT2.

Speerpunten:

- Passend vraaggericht aanbod; met een sterke wens voor een locatie in Bunschoten;
- Een aanbod van zowel formeel als non-formeel aansluitend bij de persoonlijke leerwensen en bij de leefwereld van de inwoners;
- Formele taalaanbieders sluiten bij voorkeur aan bij taalaanbieders vanuit andere doelgroepen;
- Ondersteuning bij een taalaanbod voor werknemers;
- Continueren van trainingen herkennen, signaleren en doorverwijzen van laaggeletterdheid.

4.4 Gemeente Leusden

In het beleidskader Sociaal Domein 2023-2027 is een inclusieve samenleving één van onze uitgangspunten. Een samenleving waarin iedereen dezelfde kansen heeft om zelfstandig mee te doen op alle terreinen van het leven. Volwasseneneducatie is een belangrijke manier om deze zelfstandigheid te bevorderen en/of te bereiken. Samenwerking met maatschappelijke partners is hierbij van groot belang. De samenwerking met maatschappelijke partners is hierbij van groot belang.

Speerpunten:

- Verder ontwikkelen van het lokaal netwerk en de bewustwording rondom basisvaardigheden
- Aandacht voor de NT1-groep: deze groep is lastig(er) bereikbaar maar maakt meer dan 50% uit van de totale groep inwoners met lage basisvaardigheden. We willen blijven inzetten op het bereiken van deze groep.
- Focus op digitale vaardigheden: in een wereld die steeds verder digitaliseert, is het belangrijk dat we inwoners ondersteunen die hierbij hulp nodig hebben.

- Voor het beste resultaat is het van belang dat het aanbod aansluit op de leefwereld van de inwoner, en dat er verschillende soorten aanbod zijn waar inwoners van gebruik kunnen maken.
- Toewerken naar een meer integrale aanpak: Leusden neemt deel aan het maatwerktraject Integrale Aanpak van Stichting Lezen en Schrijven. Hiermee willen wij het thema beter borgen in ons beleid.
- Het onderzoeken van de mogelijkheden om mee te doen met de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (GGG).

4.5 Gemeente Nijkerk

Nijkerk wil het regionaal educatieplan vertalen naar de lokale situatie in de kernen Nijkerk, Nijkerkerveen en Hoevelaken en de buurtschappen Appel, Driedorp en Holkerveen, in samenwerking met het sociaal domein (werk, armoede, schulden, welzijn, zorg en opvoeding), onderwijs en relevante lokale partners en (maatschappelijke) organisaties om te komen tot een integrale aanpak.

Dit hebben we samengevoegd tot drie speerpunten:

- Versterken van de lokale samenwerking;
- Bewustwording van laaggeletterdheid (bij professionals) en communicatie naar inwoners;
- werving en verwijzing naar het juiste aanbod.

Per speerpunt ontwikkelen we concrete acties.

4.6 Gemeente Soest

Volwasseneducatie draagt bij aan de integrale visie Sociaal Domein: In verbinding, samen doen: een zorgzaam en veerkrachtig Soest!

Soest zet in op preventie en werkt samen aan de versterking van zorgzaamheid en veerkracht. Voor inwoners die (tijdelijk) niet zo veerkrachtig zijn, is er ondersteuning.. Het spreken, schrijven en begrijpen van de Nederlandse taal draagt sterk bij aan participatie in de samenleving en is onmisbaar bij digitale en rekenvaardigheden. Vaak wordt er binnen het aanbod gezocht naar combinaties van de genoemde basisvaardigheden in lessen of via andere wegen zoals taalmaatjes of taalcafé.

De regionale ontwikkellijnen sluiten goed aan bij onderstaande lokale opgaven uit de integrale visie Sociaal Domein:

- Bestaanszekerheid: Laaggeletterdheid is vaak een onderliggend probleem bij schulden, armoede, bestaanszekerheid, werkloosheid. Hoe meer je dit integraal aanpakt, hoe groter de impact. (ontwikkellijn werkenden)
- Mentale weerbaarheid/ kansengelijkheid: Gemeente Soest investeert extra in het psychische welbevinden van jongeren en ouderen. Het hebben van een netwerk en persoonlijke ontwikkeling dragen in grote mate bij aan mentale gezondheid. Laaggeletterdheid is een hindernis bij meedoen en jezelf ontwikkelen. (ontwikkellijn jongeren zonder startkwalificatie)
- Meedoen en inclusie: Onder meedoen verstaan we het actief deelnemen aan de samenleving, ook door kwetsbare inwoners en inwoners met verschillende achtergronden. Het spreken en begrijpen van de Nederlandse taal helpt de verbinding te leggen met je omgeving. (ontwikkellijn van inburgering naar participatie)

Lokale doelen Soest

Lokaal zien we vanuit de integrale visie Sociaal Domein voor de jaren 2025-2028 de volgende aanvullende doelen:

- Non formeel aanbod (Taalhuis) is gericht op taalvaardigheid in relatie tot meedoen. Het leggen van contacten en opbouwen van een netwerk is een secundair doel.
- Het formeel aanbod heeft als secundair doel het vergroten van de bestaanszekerheid en werkt daarbij samen met de uitvoeringsorganisatie BBS. (werkenden en werkzoekenden)
- In 2028 willen we via Ervaringwijzer een toename zien (ten opzichte van 2025) van ervaren vooruitgang door deelnemers op gebied van meedoen en bestaanszekerheid.

4.7 Woudenberg

Gemeente Woudenberg werkt aan een nieuw integraal beleidskader voor het Sociaal Domein. Met het nieuwe beleidskader willen wij de sociale basis van en voor onze inwoners versterken. Het beheersen van basis taal- en digitale vaardigheden maken onlosmakelijk deel uit van een sterke sociale basis. Deze basisvaardigheden dragen in belangrijke mate bij aan de zelfredzaamheid en participatiemogelijkheden van onze inwoners. Het tegengaan van (digitale) laaggeletterdheid wordt als specifiek thema meegenomen in het nieuwe beleidskader. In onze gemeente is ongeveer 9% van de bevolking laaggeletterd. Het percentage laaggeletterden dat Nederlands als eerste taal heeft ligt in Woudenberg voor zowel jongvolwassenen (<30 jaar) als volwassenen (>30 jaar) boven het landelijk gemiddelde. Het percentage laaggeletterde migranten ligt lokaal daarentegen ruim 2 keer onder het landelijk gemiddelde; respectievelijk 14% ten opzichte van 31%.

Op hoofdlijnen sluit Woudenberg aan bij de regionale doelstellingen. Lokaal ligt de focus op de doelgroep laaggeletterden dat Nederlands als eerste taal heeft (NT1). Het volledige beschikbare budget voor Woudenberg vanuit de WEB-middelen worden ingezet op de DigiTaalhuis-activiteiten van de lokale openbare publieke bibliotheek via een begrotingssubsidie.

Speerpunten:

- Doorontwikkeling van het bibliotheekaanbod basisvaardigheden NT1 en NT2;
- Het vergroten van het bereik van NT1-ers in samenwerking met onze taalpartners door meer bekendheid in de communicatie te creëren rondom het aanbod en de vindplaatsen;
- Samenwerken met (lokale) taalpartners in Woudenberg;
- Gezamenlijk (blijvend) aandacht vragen voor het herkennen en overal bespreekbaar maken van laaggeletterdheid;
- Aansluiting van het aanbod bij de leefwereld van de inwoner, zowel op taal- als digitaal gebied; en
- Het inzetten van vrijwilligers en het bieden van trainingen aan deze vrijwilligers.

5. Wettelijke en financiële kaders

5.1 Wettelijke kaders

De Wet educatie beroepsonderwijs (WEB) is er om een verbetering mogelijk te maken van taal- reken- en digitale vaardigheden van volwassenen die deze basisvaardigheden onvoldoende beheersen en die niet-inburgeringsplichtig zijn. De WEB gaat over verschillende vormen van beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. In de WEB komen opleidingen voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) en opleidingen gericht op de Nederlandse taal en rekenen aan bod.

De middelen die de gemeente ontvangt in het kader van volwasseneneducatie betreft de zogenoemde 'overige educatie' en heeft alleen betrekking op de opleidingen gericht op de Nederlandse taal en rekenen (bedoeld in artikel 7.3.1, eerste lid, onder b tot en met f, van de WEB). Sinds 2018 zijn ook opleidingen digitale vaardigheden bij ministeriele regeling toegevoegd aan de WEB. Dit programma heeft alleen betrekking op deze 'overige educatie'. Vaak wordt er wel een stuk digitale vaardigheden meegenomen in het lesaanbod.

De WEB-middelen mogen worden besteed aan formeel en non-formeel aanbod. Onder formeel aanbod verstaan we opleidingen waarbij een erkend diploma of certificaat wordt afgegeven. Onder non-formeel aanbod verstaan we cursussen die zonder diploma worden afgesloten. Het non-formele aanbod wordt vaak georganiseerd door of met inzet van vrijwilligers. De mogelijkheid om zowel formeel als non-formeel aanbod in te mogen zetten zorgt ervoor dat goed aangesloten kan worden bij de behoeften van de doelgroepen en de lokale context.

Zowel het formele als het non-formele aanbod zijn gebaseerd op de landelijk vastgestelde Standaarden en Eindtermen VE en de Eindtermen digitale vaardigheden VE1. De standaarden en eindtermen beschrijven de diverse niveaus voor de vaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden. De kwaliteit van het *formele aanbod* wordt gecontroleerd door de Inspectie van het Onderwijs. De kwaliteit van het *non-formele aanbod* dient te worden getoetst door de gemeenten (zie ook §3.2). DigiTaalhuis Eemland heeft een kwaliteitskader non-formeel aanbod ontwikkeld, en de toepassing hiervan wordt gestimuleerd bij andere aanbieders.

5.2 Context

Een DigiTaalhuis is een herkenbare, fysieke plek in een dorp of stad waar volwassenen beter kunnen leren lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer. Een DigiTaalhuis wordt opgezet en onderhouden door lokale partners, samen met professionals en vrijwilligers. Binnen het non-formele aanbod nemen DigiTaalhuizen een steeds grotere rol in. DigiTaalhuis Eemland wordt getrokken door Bibliotheek Eemland met vijf vestigingen, DigiTaalhuis Soest is een samenwerking tussen KunstenhuisIdea en stichting Balans (welzijn) en DigiTaalhuis Nijkerk wordt getrokken door Bibliotheek Nijkerk.

Met het oog op nieuwe bestuurlijke afspraken 2025-2028 is een landelijke verkenning uitgevoerd. Het Regionaal Programma Volwasseneneducatie 2025- 2028 moet in onze regio al worden vastgesteld voor meer duidelijkheid vanuit het Rijk komt. Op basis daarvan leggen we mogelijk andere accenten in het plan.

5.3 Financiën

Op grond van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) ontvangen contactgemeenten jaarlijks een specifieke uitkering volwasseneneducatie. De specifieke uitkering werd tot en met 2024 zoveel mogelijk besteed via subsidies. Alleen de bibliotheek ontving als aanvrager namens het DigiTaalhuis de subsidie via de jaarlijkse begrotingssubsidie.

In de jaren 2020-2024 heeft de arbeidsmarktregio Amersfoort gewerkt met een subsidieregeling en losse inkoopopdrachten. De wijze van werken, de gerealiseerde educatie en de opbrengst van educatie en overige projecten zijn geëvalueerd en dit heeft tot nieuwe inzichten geleid. De conclusie is dat met meer en/of andere sturing, de middelen beter besteed kunnen worden. Voor de jaren 2025-2028 onderscheiden de zeven gemeenten van de arbeidsmarktregio daarom specifiek welke vormen van educatie op welke wijze gefinancierd – en dus ook gemonitord en verantwoord – worden:

- a. Via een begrotingssubsidie aan de bibliotheek voor DigiTaalhuis-activiteiten;
- b. Via een aanbesteding voor het formeel NT2 aanbod;
- c. Via een subsidieregeling voor het non-formele NT1 en NT2 aanbod;
- d. Via Taal op de Werkvloer (onderdeel van het Leer Werk Loket Amersfoort); en
- e. Mogelijk via een Publiek-Publieke samenwerking voor het formeel NT1 aanbod⁶.

Een verandering is dat de formele educatie voor mensen met een andere taal dan Nederlands als moedertaal (NT2) zal worden aanbesteed. Aanbod op formele educatie kan door meerdere partijen in Nederland worden aangeboden. Er is landelijk sprake van een markt van vraag & aanbod en enige mate – per regio verschillend - van concurrentie. Bovendien verkennen we de mogelijkheid het formele NT1 onderwijs via een samenwerking met ROC's/MBO aan te gaan.

De meerjarige subsidieregeling voor het non-formele aanbod zal voor elk kalenderjaar opnieuw opengesteld worden voor subsidieaanvragen. Dit betekent dat burgermeester en wethouders per afzonderlijk besluit een opstellingsbesluit vast stellen waarin vastligt in welke periode aanvragen kunnen worden ingediend, en wat de subsidieplafonds per gemeente zullen zijn. Dit geldt voor de gemeenten Amersfoort en Leusden. De overige regiogemeenten kiezen ervoor de middelen te besteden via de begrotingssubsidie aan het Digitaalhuis en via de aanbesteding aan het formeel NT2 aanbod. Bij de gemeente Woudenberg gaat het volledige beschikbare budget vanuit de WEB-middelen naar het Taalhuis.

Alle subsidieaanvragen worden getoetst op volledigheid en juistheid. Alle aanvragen die hieraan voldoen worden via een kwalitatieve beoordeling beoordeeld op een drietal thema's (betrokkenheid van vrijwilligers, mate van bijdrage aan dit regionale programma, en de vindbaarheid en laagdrempeligheid van de activiteit). Aanvragen die hier voldoende op scoren volgens de bepalingen in de subsidieregeling Volwasseneneducatie 2025-2028 krijgen subsidie toegekend, in de volgorde van de hoogste beoordeling tot aan de laagste beoordeling, totdat het subsidieplafond bereikt is.

Voor Taal op de Werkvloer en de Publiek-Publieke samenwerking voor het formeel NT1 aanbod stellen de gemeenten samen budget beschikbaar.

De overheid stelt jaarlijks middelen beschikbaar voor het verbeteren van basisvaardigheden via een specifieke en decentrale uitkering. Het Rijk maakt deze uitkering elk jaar over aan de centrumgemeenten van de 35 arbeidsmarktregio's. Voor de jaren 2025-2028 is ten tijde van schrijven van dit programma nog onbekend hoe hoog de specifieke uitkering is die de arbeidsmarktregio zal ontvangen. Naar verwachting wordt de Decentrale Uitkering verlaagd, maar wel voortgezet tot tenminste 2025.

Om toch duidelijkheid te krijgen in de verdeling van de middelen voor de komende jaren is gebruik gemaakt van de specifieke uitkering voor het jaar 2024 als richtlijn: € 1.314.795,00. Voor de verdeling over de regiogemeenten is gebruik gemaakt van de verdeelsleutel voor de specifieke uitkering. Hier is wel het gereserveerde budget voor de Publiek-Publieke samenwerking en Taal op de Werkvloer op in mindering gebracht.

⁶ Hier loopt ten tijde van schrijven van het programma een verkenning naar.

	Totaal	Aanbesteding formeel	Non-formeel NT2	Non-formeel NT1	Digitaalhuis
Amersfoort	€ 674.930	€ 418.000	€100.000	€ 30.000	€ 126.930
BBS		€ 132.000			
<i>Baarn</i>	€ 69.257	€ 32.065			€ 37.193
<i>Bunschoten</i>	€ 66.326	€ 28.530			€ 37.796
<i>Soest</i>	€ 156.606	€ 71.404			€ 85.201
Leusden	€ 72.972	€ 22.000	€ 12.045		€ 38.927
Nijkerk	€ 125.500	€ 22.000			€ 103.500
Woudenberg	€ 36.662				€ 36.662
Totaal	€ 1.202.255	€ 594.000	€ 112.045	€ 30.000	€ 466.210

In aanvulling op bovenstaand overzicht is er nog een bedrag van € 100.000 gereserveerd voor de Publiek Publieke samenwerking voor formeel NT1 aanbod en €25,000 voor Taal op de Werkvloer. Dit brengt ons op een verwacht totaal van € 1.327.255,00.

De eventuele aanvullende decentralisatie uitkering zetten we in voor het realiseren van de regionale doelstellingen en het ondersteunen van de regionale samenwerking. Jaarlijks stellen we hiervoor een begroting op. Mocht er onverhoopt budget overblijven, dan wordt dat onder de afzonderlijke gemeenten verdeeld volgens de veerdeelsleutel die we toepassen voor de WEB-gelden.